

Prof. Pavel Kalina pro Dělský potápěč

Letní poznámky na okraj poznámek

Autor: Pavel Kalina

Roman Joch se v úvodu svého článku o eseji Michaela O'Meary ptá:

„Jak může identitář požadovat změnu identity země? V tom je vnitřní rozpor identitářské pozice. Pro identitáře je identita daná, je to základ, axiom, který je třeba respektovat.“

Zajímalo by mě, jak Roman Joch k této představě přišel. Když pomínu zjevnou ironii (a možná také nadsázku) v jeho otázce, zbývá pořád ještě určité myšlenkové jádro, která zřejmě odpovídá tomu, jak si řada lidí, ať už se identifikují s politickou levicí či pravicí, pojem identity vykládají.

Trochu mi to připomíná všeobecně rozšířenou představu, podle které dějiny (ať už města, země nebo určitého kulturního prostoru) prostě existují a my je jen více nebo méně poznáváme (pro většinu lidí se toto poznávání bohužel zastaví kdesi na střední škole). Že existují jako jakýsi soubor dat, který kdykoli můžeme otevřít ať už ve své hlavě, v knize nebo prostřednictvím vyhledavače.

To je ale hluboký omyl. Historik dějiny neustále znovu a znovu vytváří. Každý soubor dat totiž umožňuje různé interpretace – přinejmenším podle kontextu, do jakého je zařadíme, a také v závislosti na způsobu výkladu, který volíme. Na první pohled se například zdá, že existuje určitý, více méně nezpochybnitelný soubor dat, která máme k dispozici k životu a názorům Jana Husa. Ve skutečnosti to je složitější. Nemusí být totiž vůbec jednoduché stanovit, která data se k němu ještě vztahují a která už ne. Ještě daleko složitější pak může být interpretovat jednotlivé Husovy činy nebo názory – vždycky bude hodně záležet, do jakých souvislostí je dáme a konec konců i na tom, jaký je náš celkový pohled nejen na minulost, ale také na zcela současné fungování společnosti, ve které žijeme. Podmíněnost našeho názoru našimi představami si při tom vůbec nemusíme uvědomovat – což neznamená, že nebudou třeba i poměrně snadno rozpoznatelné pro někoho, kdo tyto názory bude číst s odstupem řekněme padesáti let.

Jestliže dějiny nelze pozitivisticky nahlížet jen jako soubor dat, je jasné, že ani identita není něco jednou provždy daného. Není to základ, který by tu ležel pro nás připraven a jen čekal, až se k němu sehneme. Je to základ, který musíme znovu a znovu hledat. Toto hledání vůbec nemusí být snadné, ale přesto ho musíme podstoupit; možná že právě toto hledání, resp. způsob, jakým hledáme, je naše identita.

Identita Čecha, Němce nebo Francouze, identita každého Evropana je něco, co je třeba znovu a znovu tvořit. Není to jen nějaké pasivní přijetí představ, které nám někdo nabízí nebo vnucuje. Je to něco, s čím se bytostně ztotožňujeme. V tomto smyslu tedy není nic špatného na tom chtít „měnit“ identitu své země – velice totiž záleží na tom, co přesně se tu termínem „identita“ myslí. Samozřejmě že identita prochází neustálým vývojem, tak jako všechno – přes všechnu mezigenerační spjatost je něco jiného být Čechem, Němcem nebo Francouzem v roce 1817, 1917 a 2017, a bylo by velkým omylem snažit se dnes vecpat do šatů, ze kterých jsme vyrostli.

Skutečná identita se ostatně projevuje skutky, ne řečmi. V konečném cíli je identita něco, co nás disponuje k tomu, abychom za to bojovali, protože raději ztratíme majetek, zdraví a v krajním případě i život, jen abychom si svou identitu uchovali.

Psáno pro Dělský potápěč. Redakce děkuje prof. Pavlu Kalinovi za zajímavou reakci na příspěvek Romana Jocha.